

व्याम्य (von 1. व्याम) adj. in die Quere gehend: पाश AV. 4, 16, 8 (वरुण voc. st. वरुणो herzustellen).

व्यायतल s. u. यम् mit व्या 2) c).

व्यायतन in einer Inschrift in Journ. of the Am. Or. S. 7, 10, Cl. 36 in folgender Verbindung: व्यायतनैकघोषरुचिः (यामाः), was nur bedeuten kann ansprechend durch das eine Geräusch, das aus verschiedenen Heiligtümern ertönt; HALL übersetzt adorned with ample and frequent habitations of herdsmen. अकिच^० soll nach STANISLAS JULIEN in HIOUEN-THSANG 1, 368 l'état où l'on est dégagé de tout bedeuten.

व्यायाम (von यम् mit व्या) m. bei Ableitungen die erste Silbe nicht zu व्या verstärkt nach Vop. 7, 3 (vgl. व्यायामिक). 1) Kampf, Streit AV. 2, 4, 4. अन्ये साम प्रशंसन्ति व्यायाममपरे जनाः MBh. 12, 621. कलहौ 14, 1025. — 2) körperliche Anstrengung, — Uebung; = यम H. 320. an. 3, 471. MBD. m. 52. = पौरुष H. an. MED. — MBh. 1, 2840. यमव्यायाम-कुशल 4354. कर्षित 6654. ÇĀṆḤ. Sām. 3, 1, 14. MBh. 3, 16748. fg. सक्त 4, 1309. 2246. 7, 1939. 6511. व्यायामे कर्कशत्वम् 13, 542. 14, 2865. 15, 132. R. 2, 63, 19. व्यायामेषु कुशलः R. GORR. 1, 80, 28. 5, 13, 33. Suçr. 1, 18, 9. 51, 21. 73, 12. 130, 1. 253, 1. Kām. Nitis. 13, 42. 14, 25. 16, 18. 21. 19, 25. Mṛāḥ. 121, 7. VARĀH. Bṛh. S. 86, 77. KATHĀS. 18, 191. 27, 146. 74, 142. पूर्वाणि कृत्यानि MBh. 2, 2025. अश्वपृष्ठे रथे नागे व्यायामं कुरु नित्यशः R. GORR. 1, 79, 21. व्यायामं मुष्टिभिः कृत्वा तलैरपि समगतैः MBh. 2, 11974. अश्वभिः तेषाणीयैश्च व्यायामं कुरुतः स्म तौ HARIV. 3737. RĀĒA-TAR. 7, 1716. 8, 735. विद्या 1073. 2117. विद् 2323. भूमि ein für körperliche Uebungen bestimmter Platz, Exercirplatz u. s. w. Kām. Nitis. 16, 19. fg. वारि^० Anstrengung im Wasser KATHĀS. 54, 109. वागव्यायाम Anstrengung beim Sprechen MBh. 15, 120. Suçr. 1, 70, 15. धनुर्व्यायाम die beim Bogenschiessen stattfindende Anstrengung, Uebung im Bogenschiessen R. GORR. 2, 65, 18. अ^० Suçr. 2, 363, 13. 509, 6. Kām. Nitis. 14, 47. — 3) = 1. व्याम Kīaṭṭer H. 600. H. an. हि^० ÇĀṆḤ. Çā. 17, 2, 4. विषम in MED. wohl nur ein Druckfehler für व्याम; daher die Bed. a difficulty bei WILSON. — 4) = डुर्गसंचार H. an. MED. — व्यायामाभ्यधिकम् MBh. 1, 5014 fehlerhaft für व्यायामाभ्यधिकम्, wie die ed. Bomb. liest. — Vgl. बाहु^०.

व्यायामवन्त् (von व्यायाम) adj. sich körperlich anstrengend, körperlichen Uebungen obliegend gaṇa बलादि zu P. 5, 2, 136.

व्यायामिक (von व्यायाम; vgl. Vop. 7, 3) adj. (f. ई) körperliche Uebungen betreffend: व्यायामिकीनां च विद्यानां ज्ञानम् unter den 64 Künsten Verz. d. Oxf. H. 217, a, 20. वैतालिकानां Comm. zu Bhāg. P. 10, 45, 36.

व्यायामिन् adj. = व्यायामवन्त् gaṇa बलादि zu P. 5, 2, 136. VARĀH. Bṛh. S. 69, 27. VĀGBH. 7, 46.

व्यायुक् (von 3. ई mit वि) adj. weglaufend KĪṬH. 31, 3.

व्यायुध (2. वि + घ्रा^०) adj. waffenlos MBh. 7, 4007.

व्यायोग (von 1. पुञ् mit व्या) m. Bez. einer best. Art einactiger Schauspiele H. 284. DAÇAR. 1, 8. HALL in der Einl. S. 6. SĪH. D. 514. PRATĪPĀR. 24, b, 4. Verz. d. Oxf. H. 140, a, No. 280.

व्यायोजिम (wie eben) adj. etwa unzusammenhängend, Bez. eines best. Verbandes Suçr. 1, 55, 21.

व्यारोष (von 1. रूप् mit व्या) m. Groll, Unmuth VJSUP. 6.

व्याल (विश्वाल AV. Padap.) 1) adj. a) tückisch, hinterlistig, boshaft, böseartig; = शठ AK. 3, 4, 26, 198. H. an. 2, 509. = खल MED. 1. 48 = धूर्त ĠAṬIḤ. im ÇKDr. Beiw. des Takman AV. 5, 22, 6. von Elephanten: गजं व्यालम् KIR. 17, 25. द्विप Çiç. 12, 28. गज KATHĀS. 37, 98. वारणा 52, 118. अद्यालवेष्टित ein Elephant R. 1, 6, 22 (25 GORR.). m. ein tückischer Elephant H. 1222. H. an. MED. HALĀJ. 2, 70. Spr. 2920. — b) verschwenderisch HALĀJ. 5, 46. — 2) m. a) ein tückischer Elephant; s. u. 1) a). — b) Raubthier AK. H. 1216. H. an. MED. HALĀJ. 5, 46. M. 1, 39. 43. MBh. 1, 1105. 7, 2239. R. 2, 95, 15. Suçr. 1, 4, 19. 24, 1. 89, 16. Spr. (II) 345. 3405. (I) 1740. — c) Schlange AK. 1, 2, 2, 7. 3, 4, 26, 198. H. 1303. H. an. MED. HALĀJ. 3, 18. MBh. 3, 11978. Spr. (II) 2655. (I) 2460. 2609. 2919. 5046. VARĀH. Bṛh. S. 19, 4. 33, 28. als Verzierung an Indra's Banner 43, 57. 65. SĪH. D. 54, 1. am Ende eines adj. comp. f. स्त्री RĀĒA-TAR. 6, 88. — b) c) unbestimmt ob Raubthier oder Schlange MBh. 3, 2355. 15668. 13, 5473. R. 2, 59, 10. 3, 55, 21. 5, 41, 37. VARĀH. Bṛh. S. 16, 5. RĀĒA-TAR. 8, 2188. Bhāg. P. 1, 6, 14. 4, 7, 28. 7, 8, 29. सव्याला भूः Kām. Nitis. 4, 53. — d) Löwe H. an. Tiger und Panther RĀĒAN. im ÇKDr. — e) König, Fürst MATHUREÇA zu AK. nach ÇKDr. — f) Bez. des zweiten Decans im Kreise, des ersten im Scorpion und des dritten in den Fischen VARĀH. Bṛh. 21 (19), 6. — g) ein best. Metrum COLEBR. Misc. Ess. 2, 164. Ind. St. 3, 408, N. 2. — h) N. pr. eines Mannes: कुल Verz. d. Oxf. H. 196, b, 23. — 3) f. ई Schlangenweibchen MBh. 3, 16143. 16191. 5, 7071. 9, 579. 14, 2455. R. GORR. 2, 34, 9. 75, 17. 5, 26, 2. Mṛāḥ. 10, 19. RAGH. 12, 32. WEBER, KRṢṢṢA. 221. — 4) n. Bez. einer der 3 Stadien in der retrograden Bewegung des Planeten Mars VARĀH. Bṛh. S. 6, 3.

व्यालक (von व्याल) m. 1) ein tückischer Elephant TRIK. 2, 8, 35. — 2) Raubthier oder Schlange MBh. 13, 5484.

व्यालकर्त्र ein best. Parfum, = व्याघ्रनख NIGH. Pa.

व्यालखड्ग m. dass. RĀĒAN. im ÇKDr.

व्यालगन्धा f. die Ichneumonpflanze (नाकुली) RĀĒAN. im ÇKDr.

व्यालयाक् m. Schlangenfänger BHAR. zu AK. 1, 2, 2, 12 nach ÇKDr. M. 8, 260. MBh. 3, 13357.

व्यालयाक्त् m. dass. AK. 1, 2, 2, 12. 3, 4, 2, 10. H. 488. HALĀJ. 2, 458. Spr. 2919. sein Ursprung Verz. d. Oxf. H. 22, a, 29. व्याक्त्णी f. KĪÇIKH. 43, 7 (nach AUFRECHT).

व्यालयीव m. pl. N. pr. eines Volkes VARĀH. Bṛh. S. 14, 9.

व्यालत्रिक्ता f. eine best. Pflanze, = महासमझा RĀĒAN. im ÇKDr.

व्यालव n. nom. abstr. von व्याल ein tückischer Elephant Spr. 5143.

व्यालदंष्ट्र m. Asteracantha longifolia Nees oder Tribulus lanuginosus LIN. RĀĒAN. im ÇKDr. क m. dass. DHANY. in NIGH. Pa.

व्यालद्वेष्काण m. = व्याल 2) f) Comm. zu VARĀH. Bṛh. 21 (19), 6.

व्यालनख m. ein best. Parfum, = व्याघ्रनख RĀĒAN. im ÇKDr.

व्यालपत्रा f. Cucumis utilisissimus ROXB. RĀĒAN. im ÇKDr.

व्यालपाणिज m. ein best. Parfum, = व्याघ्रनख NIGH. Pa.

व्यालप्रकर्षण n. desgl. ebend.

व्यालमृग m. Raubthier MBh. 3, 11919. R. 2, 37, 32. R. GORR. 2, 99, 3. 3, 1, 35. VARĀH. Bṛh. S. 6, 3 (द्विष्टव्यालमृगेभ्यः through mordacious animals, serpents and wild beasts KEAN). ein best. Raubthier: ईकुम्गा व्या-